

Zaaknummer : 01017040
Ons Kenmerk : ODH723084
Datum : 8-8-2023

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 19 november 2021, gewijzigd op 29 december 2022, hebben wij, namens Fresh Trading Manufacturing B.V., een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming ontvangen. Het project betreft de realisatie en exploitatie van twee nieuwe windturbines, bekend als 'Windpark Kop van de Beer', met bijbehorende civiele en elektrische werken aan de Spreeweg 50 te Europoort Rotterdam. Sprake is van het voorzienbaar optreden van aanvaringslachtoffers onder vleermuizen en vogels tijdens de exploitatiefase van het windpark, waarvoor de ontheffing wordt aangevraagd.

Ontheffing wordt aangevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk doden van 101 trekkende en/of lokaal voorkomende vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn (aanvaringslachtoffers). Het betreft de volgende vogelsoorten:

Vogelsoorten

Aalscholver	Grote mantelmeeuw	Oeverloper	Tuinfluitier
Bergeend	Grote zilverreiger	Oeverzwaluw	Tureluur
Blauwborst	Grutto	Paapje	Veldleeuwerik
Blauwe reiger	Heggenmus	Pimpelmees	Vink
Boerenzwaluw	Houtduif	Putter	Visdief
Boompieper	Houtsnip	Regenwulp	Vuurgoudhaan
Bosrietzanger	Huiszwaluw	Rietgors	Waterhoen
Braamsluiper	Kauw	Rietzanger	Waterpieper
Brandgans	Keep	Ringmus	Waterral
Bruine kiekendief	Kemphaan	Roodborst	Watersnip
Buizerd	Kievit	Roodborsttapuit	Wilde eend
Dwergmeeuw	Kleine karekiet	Scholekster	Winterkoning
Fitis	Kleine mantelmeeuw	Sijs	Wintertaling
Gekraagde roodstaart	Kneu	Slechtvalk	Witgat
Gele kwikstaart	Koekoek	Slobeend	Witte kwikstaart
Gierzwaluw	Kokmeeuw	Smient	Wulp
Goudhaan	Kolgans	Sperwer	Zanglijster
Goudplevier	Koolmees	Spotvogel	Zilvermeeuw
Grasmus	Koperwiek	Spreeuw	Zwarte stern
Graspieper	Krakeend	Sprinkhaanzanger	Zwartkop
Grauwe gans	Kramsvogel	Stormmeeuw	
Grauwe vliegenvanger	Kruisbek	Tafeleend	
Groenling	Kuifeend	Tapuit	
Groenpootruiter	Lepelaar	Tjiftjaf	
Grote barsijs	Meerkoet	Toendrarietgans	
Grote Canadese gans	Merel	Topper	
Grote lijster	Noordse kwikstaart	Torenvalk	

Tevens is ontheffing aangevraagd voor het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, eerste lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk doden van de volgende vier vleermuissoorten (aanvaringslachtoffers):

- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);
- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode vanaf het moment van verlening van de ontheffing tot 31 december 2052.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te verlenen aan Fresh Trading Manufacturing B.V.;
- II. de voorschriften 1 tot en met 14 te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de per 29 december 2022 gewijzigde aanvraag en de aanvullende gegevens van 31 december 2022 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig is vanaf de bekendmaking van dit besluit tot 31 december 2052.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
voor dezen,

ing. L. Hopman
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze ontwerpbeschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

1. De ontheffinghouder dient:
 - a. de start van de eerste aanlegwerkzaamheden van het windpark uiterlijk één week van tevoren te melden (startmelding);
 - b. het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de aanlegwerkzaamheden;
 - c. het beëindigen van de aanlegwerkzaamheden van de laatst te realiseren windturbine uiterlijk één week na het afronden daarvan te melden;
 - d. de ingebruikname van beide windturbines uiterlijk één maand van tevoren te melden.

Voorgaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer: 078 - 7708585, e-mailadres: meldingwnb@ozhz.nl onder vermelding van: 'flora en fauna' en de naam van het windpark 'Kop van de Beer'.

2. De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden welke betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen opgenomen in de het Activiteitenplan van december 2022. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol (zie vs. 1, sub b) te worden opgesteld, waarin in ieder geval het volgende dient te worden opgenomen:
 - a. de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - b. aanduiding van de locatie van het projectgebied van de twee windturbines en bijbehorende voorzieningen;
 - c. de uit te voeren werkzaamheden;
 - d. de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
 - e. de voorgestelde maatregelen waarmee het overtreden van verbodsbepalingen tijdens de aanlegfase wordt voorkomen;
 - f. het bijhouden van een logboek van de ecologische begeleiding.
3. Tijdens de uitvoering van de aanlegwerkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol en het logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) schriftelijk of digitaal leesbaar op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. In de exploitatiefase dienen eerdergenoemde documenten aanwezig te zijn ten kantore van ontheffinghouder.
4. De twee windturbines dienen te voldoen aan de volgende specificaties welke bij de effectbeoordeling, ten aanzien van beschermde soorten, zijn gebruikt:

	Minimaal (m)	Maximaal (m)
Rotordiameter	112	127
Ashoogte	79	94
Tiphoogte	-	150
Tiplaagte	31	-

5. De windturbines dienen niet op andere locaties te worden geplaatst dan op de onderstaande locaties welke in de aanvraag zijn getoetst, tenzij duidelijk wordt aangetoond dat dit niet leidt tot andere effecten dan reeds in onderhavige aanvraag is bepaald. Indien hiervan sprake is dient dit vooraf te worden voorgelegd aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid ter goedkeuring (vs. 1).

Windturbine	X-coördinaat	Y-coördinaat
1 (noord)	66.363,33	443.168,45
2 (zuid)	66.088,34	442.823,76

6. De twee windturbines dienen uiterlijk binnen vijf jaar na bekendmaking van dit besluit te zijn gerealiseerd en in gebruik te zijn genomen.
7. Dit besluit is enkel van toepassing op de in dit besluit genoemde 101 vogelsoorten, vier vleermuissoorten en de beschreven verboden handelingen.
8. Dit besluit is alleen van toepassing op de realisatie en exploitatiefase van de windturbines conform de aanvraag. Indien de ontheffinghouder voornemens is activiteiten in afwijking van deze ontheffing te laten plaatsvinden, dan dient dit terstond schriftelijk of digitaal te worden gemeld aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie vs. 1). Voor veranderingen die van enige betekenis kunnen zijn met betrekking tot de toepasselijke wetgeving, zoals vervanging van één of beide turbines gedurende de looptijd waarvoor deze ontheffing is verleend, dan wel aanpassing van de windturbines waarvoor deze ontheffing is verleend en deze veranderingen zijn op zichzelf ontheffingsplichtig, dan dient hiervoor opnieuw een aanvraag voor een ontheffing te worden ingediend. Het reguliere onderhoud is hiervan uitgezonderd.

Specifieke voorschriften

9. De werkzaamheden vinden plaats buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart tot en met 15 juli). Wanneer dit niet (geheel) mogelijk blijkt dient voorafgaand een broedvogelcontrole gedaan. Wanneer er één of meerder broedende vogels binnen de invloedsfeer aangetroffen worden, dienen er of voorzieningen getroffen te worden om verstoring te voorkomen, of dienen de werkzaamheden uitgesteld te worden totdat de aangetroffen nesten verlaten zijn en de jongen vliegvlug zijn.
10. Heiwerkzaamheden dienen uitgevoerd te worden met een slow start (toenemende frequentie heien) en soft start (toenemende hei-energie heien). Daarnaast dienen heiwerkzaamheden buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart tot en met 15 juli) uitgevoerd te worden.
11. De stilstandvoorziening is van toepassing tijdens de exploitatie van het windpark, waarbij de rotor beperkt wordt tot een draaisnelheid van ≤ 1 ronde per minuut onder de volgende condities:
 - a. vanaf 23 juni tot en met 7 augustus en;
 - b. tussen zonsopkomst en zonsondergang.
12. In aanvulling op voorgaand voorschrift, is het toegestaan om in plaats van de omschreven stilstandvoorziening een andere maatregel toe te passen, indien daarmee aantoonbaar betere of vergelijkbare resultaten kunnen worden behaald ten aanzien van het reduceren van mogelijke slachtoffers. Hiervoor dient tijdig, uiterlijk drie maanden vóór het in gebruik mogen nemen van deze maatregel, aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie vs. 1) onder vermelding van 'Windpark Kop van de Beer' en het zaaknummer 01017040 een beschrijving en motivatie ter goedkeuring te worden voorgelegd.
13. Aan deze ontheffing is een monitoringsverplichting verbonden. Er dient een concreet monitoringsplan ter goedkeuring te worden voorgelegd, waarmee de effectiviteit van de stilstandvoorziening kan worden bepaald en geoptimaliseerd. Uiterlijk zes maanden voorafgaand aan het in bedrijf nemen van de eerste windturbine dient dit monitoringsplan te worden verstrekt aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie vs. 1) onder vermelding van 'Windpark Kop van de Beer' en het zaaknummer 01017040. Bij het opstellen van dit plan dient in ieder geval rekening te worden gehouden met de navolgende eisen:
 - a. specificatie en onderbouwing zoekintensiteit aanvaringslachtoffers;

- b. de periode waarin monitoring plaatsvindt;
 - c. de monitoring dient zodanig vormgegeven te worden dat de monitoringsresultaten kunnen worden benut om de effectiviteit van de stilstandvoorziening te bepalen;
 - d. hoe rekening gehouden wordt met het feit dat niet alle slachtoffers, teruggevonden kunnen worden vanwege de ligging van het windpark aan een watergang.
14. De resultaten van de monitoring dienen jaarlijks bij voorkeur zo snel mogelijk, doch uiterlijk op 1 februari van het daaropvolgende jaar, te worden verstrekt aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (zie vs. 1) onder vermelding van 'Windpark Kop van de Beer' en het zaaknummer 01017040. De monitoringsresultaten dienen te worden opgeleverd in een korte rapportage, waarin in ieder geval dient te worden opgenomen:
- a. verwacht aantal aanvaringslachtoffers per soort;
 - b. aangetroffen aantal aanvaringslachtoffers per soort ;
 - c. een beoordeling van het aantal aanvaringslachtoffers in het licht van de voor de soort geldende instandhoudingsdoelstelling;
 - d. verslaglegging van de toegepaste stilstandvoorziening zoals opgenomen in voorschrift 11;
 - e. conclusie naar aanleiding van de monitoringsresultaten;
 - f. eventueel voorgestelde aanvullende maatregelen indien sprake is van onverwachte/ongewenst hoge aantallen slachtoffers, van specifieke soorten ten opzichte van het verwachte aantal slachtoffers, zoals in dit besluit omschreven.

AANWIJZINGEN VOOR GEBRUIK

- Deze ontheffing is slechts van toepassing op de aangevraagde 101 vogelsoorten, de gewone dwergvleermuis, de ruige dwergvleermuis, de rosse vleermuis en de laatvlieger, in de exploitatiefase van het windpark. Als blijkt dat er ten gevolge van de aanleg en realisatie van het park verbodsbepalingen overtreden worden zoals genoemd in Hoofdstuk 3 van de Wet natuurbescherming ten aanzien van andere dan voornoemde diersoorten, dan dient hiervoor een aanvullende ontheffing te worden aangevraagd.
- Deze ontheffing kan uitsluitend gebruikt worden door (medewerkers van) de ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers of in opdracht van de ontheffinghouder handelende (rechts-)personen. De ontheffinghouder of haar rechtsoptvolgers blijven daarbij verantwoordelijk en aansprakelijk voor de juiste naleving van deze ontheffing.
- Voor alle soorten - beschermd én onbeschermd - geldt de zorgplicht ex artikel 1.11 van de Wet natuurbescherming. Op grond hiervan dient zoveel als redelijkerwijs mogelijk is schade aan deze soorten te worden voorkomen.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 19 november 2021, gewijzigd op 30 december 2022, hebben wij, namens Fresh Trading Manufacturing B.V., een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming ontvangen. De aanvraag betreft de exploitatie van twee nieuwe windturbines, bekend als 'Windpark Kop van de Beer', met bijbehorende civiele en elektrische werken aan de Spreeweg 50 te Europoort Rotterdam. Sprake is van het voorzienbaar optreden van aanvaringslachtoffers onder vleermuizen en vogels tijdens de exploitatiefase van het windpark.

Ontheffing wordt gevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk doden van 101 trekkende en lokaal voorkomende vogelsoorten als bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn (aanvaringslachtoffers). Het betreft de volgende vogelsoorten:

Vogelsoorten

Aalscholver	Grote mantelmeeuw	Oeverloper	Tuinfluitier
Bergeend	Grote zilverreiger	Oeverzwaluw	Tureluur
Blauwborst	Grutto	Paapje	Veldleeuwerik
Blauwe reiger	Heggenmus	Pimpelmees	Vink
Boerenzwaluw	Houtduif	Putter	Visdief
Boompieper	Houtsnip	Regenwulp	Vuurgoudhaan
Bosrietzanger	Huiszwaluw	Rietgors	Waterhoen
Braamsluiper	Kauw	Rietzanger	Waterpieper
Brandgans	Keep	Ringmus	Waterral
Bruine kiekendief	Kemphaan	Roodborst	Watersnip
Buizerd	Kievit	Roodborsttapuit	Wilde eend
Dwergmeeuw	Kleine karekiet	Scholekster	Winterkoning
Fitis	Kleine mantelmeeuw	Sijs	Wintertaling
Gekraagde roodstaart	Kneu	Slechtvalk	Witgat
Gele kwikstaart	Koekoek	Slobeend	Witte kwikstaart
Gierzwaluw	Kokmeeuw	Smient	Wulp
Goudhaan	Kolgans	Sperwer	Zanglijster
Goudplevier	Koolmees	Spotvogel	Zilvermeeuw
Grasmus	Koperwiek	Spreeuw	Zwarte stern
Graspieper	Krakeend	Sprinkhaanzanger	Zwartkop
Grauwe gans	Kramsvogel	Stormmeeuw	
Grauwe vliegenvanger	Kruisbek	Tafeleend	
Groenling	Kuifeend	Tapuit	
Groenpootruiter	Lepelaar	Tjiftjaf	
Grote barsijs	Meerkoet	Toendrarietgans	
Grote Canadese gans	Merel	Topper	
Grote lijster	Noordse kwikstaart	Torenvalk	

Tevens is ontheffing aangevraagd van het overtreden van de verbodsbepalingen zoals genoemd in artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk doden van de volgende vier vleermuissoorten (aanvaringslachtoffers):

- Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*);
- Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*);
- Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*);

- Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*);

De ontheffing wordt aangevraagd tot 31 december 2052.

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor de aanvraag relevante, documenten gevoegd:

- Bijlage 2 Activiteitenplan ten behoeve van ontheffing Wnb soortenbescherming windturbines Fresh Trading (hierna: Activiteitenplan), Bosch & van Rijn, december 2022;
- Bijlag 3 Belang van de ingreep, Bosch & van Rijn, 2021;
- Topografische kaart Windturbines Fresh Trading, 2021;
- Windturbines Fresh Trading Rotterdam, Ruimtelijke onderbouwing, *concept*, Bosch & van Rijn, 17 november 2021;
- Verkennende ecologische risicoanalyse Windturbines Fresh Trading Rotterdam, Bureau Waardenburg B.V., rapportnummer 21-203, 4 november 2021;
- Natuurtoets Windturbines Fresh Trading Rotterdam, Bureau Waardenburg B.V., rapportnummer: 22-178, 21 december 2022 (hierna: Natuurtoets);
- Notitie Effecten van Windturbines Fresh Trading Rotterdam op vogels en vleermuizen onderbouwing Wnb ontheffingsaanvraag, Bureau Waardenburg B.V., kenmerk: 21-0330/22.07935/MaDis, 21 december 2022 (hierna: Notitie).

Procedure

De uniforme openbare voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht is toegepast op deze beschikking.

Bevoegd gezag

De activiteiten worden verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij daarom het bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van 20 juni 2023 tot en met 31 juli 2023. Er zijn geen zienswijzen ingebracht.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Ten opzichte van de ontwerpbeschikking zijn er geen wijzigingen aangebracht.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag om ontheffing voor vogels en vleermuizen is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.5, 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De 101 vogelsoorten waarvoor ontheffing is aangevraagd betreffen van nature in Nederland in het wild levende vogelsoorten welke zijn beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn. Op grond van artikel 3.1, eerste lid, van de Wnb is het verboden om genoemde soorten opzettelijk te doden.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort.

De vier vleermuissoorten waarop voorliggende ontheffing ziet, betreffen van nature in Nederland in het wild levende soorten genoemd in Bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrictlijn. De ruige dwergvleermuis, laatvlieger, en rosse vleermuis zijn tevens opgenomen in Bijlage II van het Verdrag van Bern. Op grond van artikel 3.5, eerste lid, van de Wnb is het verboden om deze vleermuissoorten opzettelijk te doden.

Op grond van artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

Het project waarop de aanvraag ziet, staat bekend als 'Windpark Kop van de Beer'. Het projectgebied ligt in het industrie- en havengebied Europoort Rotterdam, aan de Spreeweg 50. De locatie ligt aan weerszijden van de fabriek Fresh Trading Manufacturing B.V. op het terrein 'Kop van de Beer'. Het project betreft de realisatie en de exploitatie van twee windturbines met bijbehorende civiele en elektrische werken. De ontheffing is benodigd voor de exploitatiefase van de windturbines.

Het project omvat naast de te plaatsen windturbines ook de realisatie van de bij de windturbines behorende voorzieningen. De ontsluiting van beide windturbines gaat via de reeds bestaande wegaansluiting van het projectgebied.

Het exacte turbinetype dat geplaatst zal gaan worden, is op dit moment nog niet bekend, waardoor ook de exacte afmetingen nog niet bekend zijn. Voor de afmetingen is daarom een bandbreedte aangevraagd. De tiplaaagte is vanwege de lage vlieghoogte van meeuwen begrensd op ten minste 31 meter, wat maakt dat bij onderstaande minimale ashoogte de maximale rotordiameter niet kan worden toegepast. Deze afmetingen die in de effectbeoordeling zijn gebruikt zijn als volgt:

	Minimaal (m)	Maximaal (m)
Rotordiameter	112	127
Ashoogte t.o.v. maaiveld	79	94
Tiphoogte	135	150
Tiplaaagte	31	-

In de effectbeoordeling is voor de twee windturbines bij het bepalen van het aantal te verwachten aanvaringsslachtoffers uitgegaan van de afmetingen met de grootste ecologische impact (de posities zijn in beide varianten identiek). Deze scenario's betreffen de uiterste afmetingen binnen de aangevraagde afmetingen range.

De bouw van de windturbines staat gepland voor eind 2023 of in 2024. De exploitatiefase bedraagt naar verwachting 25 jaar, maar is op voorhand niet bekend. Om die reden is ontheffing aangevraagd tot 31 december 2052.

Overtreding verbodsbepalingen

Bouwfase

In de aanvraag is opgenomen, dat het overtreden van verbodsbepalingen ten aanzien van de Wnb enkel van toepassing is tijdens de exploitatiefase van de windturbines. Door het treffen van maatregelen wordt overtreding van de Wnb tijdens de aanlegfase voorkomen. Aanscherping van deze voorgestelde maatregelen voor de aanlegfase

achten wij noodzakelijk ter borging dat overtredingen inderdaad niet kunnen plaatsvinden. Onze overwegingen voor deze aanscherping zijn opgenomen onder het kopje 'Maatregelen' hierna. Met de aangescherpte werkwijze wordt overtreding tijdens de aanlegfase voorkomen, dit is geborgd in de voorschriften.

Aanvaringslachtoffers

Voor windparken geldt in het algemeen dat er slachtoffers onder vogels en vleermuizen kunnen vallen als gevolg van een aanvaring met een draaiend rotorblad dan wel de aanwezigheid in de directe nabijheid van een draaiend rotorblad, dit laatste in het bijzonder bij vleermuizen, het zogeheten 'barotrauma'. Hoewel een windturbine het opwekken van duurzame energie als doelstelling heeft en niet het doden van dieren, valt het voorzienbaar doden van beschermde vogel- en vleermuissoorten onder het zogenaamde 'voorwaardelijk opzet', als bedoeld in het eerste lid van respectievelijk artikel 3.1 en 3.5 van de Wnb en is een zodoende een ontheffing vereist indien sprake is van voorzienbare aanvaringslachtoffers. Om inzichtelijk te maken welke vogel- en vleermuissoorten mogelijk als slachtoffer kunnen vallen is inzicht nodig in het (lokaal) voorkomen, talrijkheid, vliegbewegingen en vlieggedrag van de diverse vogel- en vleermuissoorten (aanvaringsrisico).

In de Natuurtoets van 21 december 2022 is het onderzoek dat heeft plaatsgevonden naar voorgenoemde aspecten vastgelegd en zijn de effecten van het project onderzocht en inzichtelijk gemaakt. Dit onderzoek achten wij afdoende. Hieronder lichten wij dit nader toe.

Vogels

Om het jaarlijks te verwachte aantal aanvaringslachtoffers in te kunnen schatten onder vogels is het voorkomen van vogelsoorten en de functie die het projectgebied voor de betreffende soorten heeft bepaald. Hiertoe heeft in de winter van 2021 en 2022 onderzoek plaatsgevonden met als doel het in kaart brengen van vliegbewegingen van vogels in en nabij het projectgebied. Hierbij lag de nadruk op vliegbewegingen van vogels rond de avondschemering, het tijdstip dat zij zich verplaatsen tussen foerageergebieden en slaapplaatsen. Daarnaast heeft er in de periode van half mei tot half juli 2022 onderzoek plaatsgevonden naar vliegbewegingen van kolonievogels. Hierbij lag de focus op vliegbewegingen van de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw. Beide onderzoeken waren gericht op vliegpatronen, aantallen en vlieggedrag ter hoogte van en in de directe nabijheid van het projectgebied. De data van de onderzoeken is aangevuld met recente gegevens uit relevante onderzoeken en data afkomstig van de Nationale Database Flora en Fauna (NDFD). Tenslotte is ook gebruik gemaakt van gegevens van een aantal gezenderde aalscholvers die behoren bij de twee kolonies in het Natura 2000-gebied Voornes Duin.

De hiervoor benoemde gegevens zijn vervolgens gecombineerd met de soortspecifieke gevoeligheid voor aanvaringen met windturbines en de kennis over de afmetingen en configuratie van het windpark. Voor het bepalen van de mogelijke vogelslachtoffers en de aantallen per soort, is gebruikgemaakt van een gestandaardiseerde methode, waarbij vogelsoorten worden geselecteerd waarvan aannemelijk is dat zij jaarlijks, vaker dan één keer, dan wel voorzienbaar incidenteel, minder dan één keer per jaar, slachtoffer kunnen worden van een operationele windturbine.

Deze toegepaste methode is als volgt. Het jaarlijks aantal vogelslachtoffers is op basis van de referentieparken, de ligging van het park en de kenmerken daarvan berekend op maximaal 60 aanvaringslachtoffers per jaar voor de twee turbines. Hierbij is geconcludeerd dat er slachtoffers kunnen optreden onder in totaal 101 vogelsoorten. Deze soorten kunnen zowel lokaal als tijdens de seizoenstrek slachtoffer worden. Voor het merendeel van de soorten wordt minder dan één slachtoffers op jaarbasis voorzien. Van de kleine mantelmeeuw, de zilvermeeuw en de kokmeeuw, worden jaarlijks meer dan één aanvaringslachtoffer verwacht. Omdat de berekende sterfte voor de kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw vrij hoog ligt is voor deze soorten een cumulatietoets uitgevoerd, die hieronder wordt toegelicht.

Vleermuizen

Om het jaarlijks aantal aanvaringslachtoffers in te kunnen schatten is bepaald wat het lokaal voorkomen van vleermuizen is en of er een functie van het projectgebied voor vleermuizen is. In 2022 heeft onderzoek plaats gevonden naar activiteit van vleermuizen in en rond het projectgebied. Het onderzoek bestond uit een transectonderzoek en metingen vanaf twee vaste locaties. Het transectonderzoek verliep langs een vooraf geplande route die het hele projectgebied doorkruiste. Deze route werd lopend afgelegd met een batlogger type M van Eleon, waarbij vleermuizen zijn geregistreerd. Dit onderzoek is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2021.

Voor de metingen vanaf vaste locaties is gebruik gemaakt van Audiomoths. Een Audiomoth maakt elke 10 seconde een opname, waarbij alleen geluiden worden opgenomen die binnen het bereik van vleermuissoorten vallen. De Audiomoths zijn geplaatst in de nabijheid van de voorgenomen windturbinelocaties en hebben hier tussen 16 augustus en 18 september 2022 tussen zonsopgang en zonsopgang data verzameld.

Het projectgebied en zijn directe omgeving bestaat voornamelijk uit een open industriële omgeving, met daarin geen geschikte locaties voor verblijfplaatsen van vleermuizen. Verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet aanwezig in het projectgebied en in de directe omgeving van de beoogde windturbines. Het projectgebied en directe omgeving biedt slechts marginaal geschikt foerageergebied, vanwege het industriële karakter van het gebied en het ontbreken van beschutting en daardoor een lage beschikbaarheid aan insecten. Het projectgebied heeft geen landschapselementen die dienst kunnen doen als lijnvormig element waarlangs vleermuizen kunnen migreren. Wel lopen er diverse waterwegen langs het projectgebied, waar mogelijk langs gemigreerd wordt door vleermuissoorten. Half september is er een iets hogere activiteit van de ruige dwergvleermuis waargenomen vanuit de vaste meetlocaties. Dit kan wijzen op een verhoogde doortrek tijdens deze periode, maar kan ook zijn verklaring vinden in warm weer en goede foerageeromstandigheden. Beide opties zijn op basis van de uitgevoerde onderzoeken niet uit te sluiten als verklarende factor. In deze periode was in ieder geval geen sprake van massale migratie van de ruige dwergvleermuis over het projectgebied.

Een worstcase inschatting van het aantal slachtoffers onder de vier vleermuissoorten voor de twee geplande windturbines is op basis van de waarnemingen, de locatie en de kenmerken van het windpark in relatie tot andere windparken is geschat op 1 slachtoffer per turbine per jaar, zie de Natuurtoets. Voor de twee geplande windturbines wordt daarmee uitgegaan van maximaal 2 slachtoffers per jaar verdeeld onder onderstaande soorten. Naar ratio verdeeld over de twee soorten die meer dan incidenteel in het projectgebied op rotorhoogte voorkomen betreft dit één rosse vleermuis en één gewone dwergvleermuis per jaar. Voor de overige vleermuissoorten, waaronder ruige dwergvleermuis en laatvlieger worden geen jaarlijkse slachtoffers verwacht. Er is hier hooguit sprake van incidentele sterfte (minder dan 1 slachtoffer per jaar).

Maatregelen

Met betrekking tot de soorten waarvoor ontheffing is aangevraagd zijn in het Activiteitenplan een aantal maatregelen voorgesteld. Deze maatregelen achten wij in grote lijnen voldoende, op een aantal punten achten wij aanscherping in voorschriften aangewezen. Dit wordt hierna per deelonderwerp toegelicht.

Bouwfase

Ter voorkoming van overtredingen tijdens de aanlegfase/bouwfase van het windpark worden diverse maatregelen voorgesteld in paragraaf 16.4 van de Natuurtoets en paragraaf 3.5 van het Activiteitenplan. Deze maatregelen achten wij grotendeels voldoende, met aanscherping op een aantal punten in de voorschriften.

- Wanneer er tijdens schemer of donker gewerkt wordt of wanneer opslagplaatsen 's avonds verlicht dienen te worden, wordt hiervoor vleermuisvriendelijke verlichting (amberkleurig licht) gebruikt;
- Om verstoring van broedende vogels in en om het projectgebied te voorkomen wordt buiten het broedseizoen (grofweg 15 maart t/m 15 juli) gewerkt. Indien dit niet mogelijk blijkt wordt voorafgaand een broedvogelcontrole gedaan. In de voorschriften is opgenomen dat wanneer er een broedende vogel binnen de

invloedsfeer aangetroffen wordt, er voorzieningen getroffen dienen getroffen te worden om verstoring te voorkomen, of dat de werkzaamheden uitgesteld dienen te worden, totdat de werkzaamheden zijn afgerond; ;

- In de voorschriften hebben wij opgenomen dat dit werkprotocol op de locatie aanwezig dient te zijn en in voorschriften is benoemd welke aspecten hierin opgenomen dienen te worden;
- Heiwerkzaamheden (indien noodzakelijk) worden uitgevoerd met een slow start (toenemende frequentie heien) en soft start (toenemende hei-energie heien);
- Gelet op de impact van heiwerkzaamheden is in de voorschriften opgenomen dat heiwerkzaamheden buiten het broedseizoen uitgevoerd dienen te worden.

Exploitatiefase – reductie meeuwslachtoffers

Om sterfte onder de zilvermeeuw en de kleine mantelmeeuw te beperken is een stilstandsvoorziening voorgesteld. Concreet houdt een stilstandsvoorziening in dat de rotorbladen in vrijloop minder of gelijk aan 1 ronde per minuut draaien. Deze voorziening zal tussen zonsopkomst en zonsondergang en in de periode 23 juni tot en met 7 augustus worden ingezet. De stilstandsvoorziening is in de voorschriften opgenomen. In deze weken is de activiteit van de meeuwen het hoogst en zijn er veel vluchtbewegingen zijn, vanwege de jongen die gevoerd worden, waardoor middels stilstand de hoogste reductie in slachtoffers behaald wordt.

Monitoring

In het Activiteitenplan is monitoring naar broedvogels, gedurende de eerste drie jaar van de exploitatie van de windturbines en in de broedperiode (april tot en met augustus), voorgesteld. Een toelichting hoe de monitoring concreet uitgevoerd zal gaan worden, ontbreekt echter. In de voorschriften is daarom opgenomen dat er ter goedkeuring nog een monitoringsplan aangeleverd dient te worden, waarin concreet uitgewerkt staat hoe het aantal aanvaringslachtoffers gemonitord gaat worden. Omdat er in het windpark reeds naar vogelslachtoffers gezocht wordt, achten wij het redelijk en proportioneel om in het voorschrift op te nemen dat bij het zoeken naar aanvaringslachtoffers ook de vleermuisslachtoffers betrokken worden en hier tevens verslag van te doen.

Bij het opstellen van het monitoringsplan dient in ieder geval rekening te worden gehouden met de navolgende eisen:

- specificatie en onderbouwing zoekintensiteit slachtoffers;
- de periode waarin monitoring plaats vindt;
- de monitoring dient zodanig vormgegeven te worden dat de monitoringsresultaten kunnen worden benut om de effectiviteit van de stilstandsvoorziening te bepalen
- hoe rekening gehouden wordt met het feit dat niet alle aanvaringslachtoffers, terug gevonden kunnen worden vanwege de ligging van het windpark aan een watergang.

Via het gestelde in de voorschriften dient er uiterlijk zes maanden voorafgaand aan het in bedrijf nemen van de eerste windturbine (start exploitatiefase), ter goedkeuring een concreet monitoringsplan te worden verstrekt.

Tenslotte hebben wij nadere eisen verbonden aan de wijze waarop de monitoring in het kader van deze ontheffing moet worden uitgevoerd: de monitoringsresultaten dienen te worden gedeeld en geëvalueerd. Het voorgaande is opgenomen in de voorschriften.

De resultaten van de monitoring dienen jaarlijks te worden verstrekt. De monitoringsresultaten dienen te worden opgeleverd in een korte rapportage, waarin in ieder geval dient te worden opgenomen:

- verwacht aantal aanvaringslachtoffers per soort;
- aangetroffen aantal aanvaringslachtoffers per soort;
- een beoordeling van het aantal aanvaringslachtoffers in het licht van de voor de soort geldende instandhoudingsdoelstelling;
- verslaglegging van de toegepaste stilstandsvoorziening zoals opgenomen in voorschrift 11;
- conclusie naar aanleiding van de monitoringsresultaten;

- eventueel voorgestelde aanvullende maatregelen indien sprake is van onverwachte/ongewenste hoge aantallen slachtoffers van specifieke soorten ten opzichte van het verwachte aantal slachtoffers, zoals in dit besluit omschreven.

Staat van instandhouding

Vogels

In de Notitie en de Natuurtoets is onderbouwd dat het totaal aantal mogelijke vogelslachtoffers van de beoogde windturbines maximaal 60 slachtoffers per jaar bedraagt, verdeeld over 101 vogelsoorten.

Ter beoordeling van het effect van het aantal aanvaringslachtoffers op de gunstige staat van instandhouding (hierna: GSvl) van de populatie van iedere soort, is 1% van de gemiddelde jaarlijkse natuurlijke sterfte van de populatie als toetsingscriterium toegepast: de zogenaamde “1%-mortaliteitsnorm” of het “ORNIS-criterium”. Dit criterium is zowel door het Hof van Justitie als de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State geaccepteerd als indicatie voor de eventuele gevolgen voor de staat van instandhouding. Hierbij geldt dat de GSvl in beginsel niet in het geding komt indien de mortaliteit als gevolg van het project kleiner is dan 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte van de soort en dat een nadere beoordeling vereist is zodra de 1% grens gepasseerd wordt.

Het effect van de verwachte sterfte door het initiatief op de GSvl van vogelsoorten die voornamelijk tijdens de seizoenstrek slachtoffer zullen worden, is getoetst aan de flyway-populatie van deze soorten, zie tabel 1 hierna. Het effect van de verwachte sterfte onder lokaal verblijvende soorten, is getoetst aan de relevante populaties van de soort. Hierbij is tevens onderscheid gemaakt in broedvogels en niet-broedvogels, zie hiervoor tabel 2.

Als uitgangspunt voor de berekeningen van de vogelsterfte en de GSvl is verder uitgegaan van worst-case scenario's. Zo is in de analyse gewerkt met de jaarlijkse sterftecijfers van volwassen vogels, aangezien dit cijfer lager ligt dan de sterfte van onvolwassen vogels. Dit maakt dat de berekende sterfte als gevolg van aanvaringen met de geplande windturbines procentueel gezien zwaarder meetelt. Voor soorten waarvan de natuurlijke sterfte niet bekend is, is gewerkt met de natuurlijke sterfte van een nauw verwante soort.

Vaststaat dat voor dit project voor bijna alle vogelsoorten geen sprake zal zijn van overschrijding van de 1% mortaliteitsnorm. Dit betreft zowel lokaal verblijvende vogels als trekvogels. In onderstaande tabellen is de worst-case verwachte sterfte weergegeven per jaar tijdens de totale exploitatieperiode van het windpark. Deze aantallen zijn de aantallen zonder de stilstandsvoorziening die getroffen wordt.

Tabel 1. Vogelsoorten op seizoenstrek, geschat aantal slachtoffers per jaar, de flyway-populatie en de 1% mortaliteitsnorm

Soort	aantal/jaar	Populatie	1% mortaliteitsnorm
Aalscholver	<1	610.000	732
Bergeend	<1	310.000	353
Blauwborst	<1	1.000.000	3.400
Blauwe reiger	<1	320.00	858
Boerenwaluw	1-2	1.000.000	6.260
Boompieper	<1	1.000.000	5.800
Bosrietzanger	<1	1.000.000	5.300
Braamsluiper	<1	1.000.000	6.710
Brandgans	<1	1.400.000	1.260
Bruine kiekendief	<1	100.000	260
Buizerd	<1	1.000.000	1.000
Dwergmeeuw	<1	96.000	96
Fitis	<1	1.000.000	5.400

Gekraagde roodstaart	<1	1.000.000	6.200
Gele kwikstaart	<1	1.000.000	4.670
Gierzwaluw	<1	1.000.000	1.920
Goudhaan	1-2	1.000.000	8.510
Goudplevier	<1	110.000	297
Grasmus	<1	1.000.000	6.090
Graspieper	<1	1.000.000	4.570
Grauwe gans	<1	710.000	1.207
Grauwe vliegenvanger	<1	1.000.000	5.070
Groenling	<1	1.000.000	5.570
Groenpootruiter	<1	230.000	598
Grote barmsijs	<1	1.000.000	5.750
Grote Canadese gans	<1	52.100	144
Grote lijster	1-2	1.000.000	3.790
Grote mantelmeeuw	<1	240.000	168
Grote zilverreiger	<1	120.000	312
Grutto	<1	63.000	38
Heggenmus	<1	1.000.000	5.270
Houtduif	<1	1.000.000	3.930
Houtsnip	<1	15.000.000	58.500
Huiszwaluw	<1	1.000.000	5.900
Kauw	<1	1.000.000	3.060
Keep	<1	1.000.000	4.110
Kemphaan	<1	2.900.000	13.804
Kievit	<1	6.300.000	18.585
Kleine karekiet	<1	1.000.000	5.300
Kleine mantelmeeuw	<1	480.000	418
Kneu	<1	1.000.000	6.290
Koekoek	<1	1.000.000	3.250
Kokmeeuw	<1	2.500.000	2.500
Kolgans	<1	1.000.000	2.760
Koolmees	1-2	1.000.000	4.580
Koperwiek	1-2	1.000.000	5.700
Krakeend	<1	140.000	392
Kramsvogel	1-2	1.000.000	5.900
Kruisbek	<1	1.000.000	5.370
Kuifeend	<1	800.000	2.320
Lepelaar	<1	19.000	32
Meerkoet	<1	1.200.000	3.588
Merel	1-2	1.000.000	3.500
Noordse kwikstaart	<1	1.000.000	4.670
Oeverloper	<1	1.100.000	1.716
Oeverzwaluw	<1	1.000.000	7.000
Paapje	<1	1.000.000	5.300
Pimpelmees	1-2	1.000.000	4.680
Putter	<1	1.000.000	6.290
Regenwulp	<1	240.000	264
Rietgors	<1	1.000.000	4.580
Rietzanger	<1	1.000.000	7.760
Ringmus	<1	1.000.000	5.270
Roodborst	1-2	1.000.000	5.810
Roodborsttapuit	<1	1.000.000	6.810
Scholekster	<1	750.000	900
Sijs	<1	1.000.000	5.390
Slechtvalk	<1	10.000	19
Slobeend	<1	70.000	294
Smient	<1	1.300.000	6.110
Sperwer	<1	500.000	1.550
Spotvogel	<1	1.000.000	5.000
Spreeuw	1-2	1.000.000	3.130
Sprinkhaanzanger	<1	1.000.000	5.300

Stormmeeuw	<1	1.400.000	1.960
Tafeleend	<1	150.000	525
Tapuit	<1	1.000.000	5.400
Tjiftjaf	<1	1.000.000	6.940
Toendrarietgans	<1	160.000	274
Topper	<1	240.000	1.248
Torenavk	<1	100.000	310
Tuinfluitier	<1	1.000.000	5.000
Tureluur	<1	66.000	172
Veldleeuwerik	<1	1.000.000	4.870
Vink	1-2	1.000.000	4.110
Visdief	<1	170.000	170
Vuurgoudhaan	<1	1.000.000	8.510
Waterhoen	<1	2.600.000	9.802
Waterpieper	<1	100.000	457
Waterral	<1	450.000	2.250
Watersnip	<1	7.000.000	36.330
Wilde eend	<1	1.000.000	3.730
Winterkoning	<1	1.000.000	6.810
Wintertaling	<1	670.000	3.149
Witgat	<1	1.800.000	2.808
Witte kwikstaart	<1	1.000.000	5.150
Wulp	<1	610.000	616
Zanglijster	1-2	1.000.000	4.370
Zilvermeeuw	<1	740.000	888
Zwarte stern	<1	540.000	815
Zwartkop	<1	1.000.000	5.640

Tabel 2. Lokale vogelsoorten, geschat aantal slachtoffers per jaar, de populatie en de 1% mortaliteitsnorm (zonder stilstandsvoorziening)

Soort	Broedvogel (Br) /		Populatie	1% mortaliteitsnorm
	Niet- broedvogel (NBr)	aantal/jaar		
Aalscholver	Br	<1	33.000	40
Aalscholver	NBr	<1	33.500	40
Brandgans	NBr	<1	800.000	720
Grauwe gans	NBr	<1	545.000	927
Kievit	NBr	<1	290.000	856
Kleine mantelmeeuw	Br	12-13	78.043	68
Kokmeeuw	Br	1-2	207.000	207
Krakeend	NBr	<1	65.500	183
Kuifeend	NBr	<1	210.000	609
Scholekster	NBr	<1	180.000	216
Wilde eend	NBr	<1	700.000	2611
Zilvermeeuw	Br	6-7	27.209	33
Zilvermeeuw	NBr	4-5	115.000	138

Conclusie

De flyway-populaties van trekkende vogelsoorten en de daaraan gekoppelde 1% van de jaarlijkse natuurlijke sterfte zijn omvangrijk (vele tienduizenden tot meer dan een miljoen). Hetzelfde geldt voor een groot aantal lokaal verblijvende soorten, behalve voor de kleine mantelmeeuw en de zilvermeeuw, die hieronder nader worden besproken. Dat maakt, dat de mogelijke worstcase slachtofferaantallen ten gevolge van de exploitatie van de twee nieuwe windturbines van Windpark Kop van de Beer voor 99 van de 101 aangevraagde vogelsoorten vele malen lager zijn dan de 1%-mortaliteitsnorm. Uit bovenstaande kan worden geconcludeerd, dat de voorziene sterfte door aanvaringen met de turbines van Windpark Kop van de Beer niet leidt tot wezenlijke additionele sterfte ten opzichte

van de natuurlijke sterfte van de betreffende vogelpopulaties, zodat met zekerheid geen verslechtering van de staat van instandhouding optreedt van 99 van de 101 vogelsoorten waar de aanvraag betrekking op heeft.

Hoewel ook voor de kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw het verwachte aantal jaarlijkse slachtoffers onder de 1%-mortaliteitsnorm ligt, wordt verwacht dat de twee turbines een relatief hoge sterfte veroorzaken onder kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw. Dit vindt zijn oorzaak in de directe nabijheid van de beoogde windturbines ten opzichte van de bestaande meeuwenkolonies van deze twee soorten. Om de sterfte onder de kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw te verkleinen heeft initiatiefnemer in een eerder stadium al besloten de minimale tiplaaagte te verhogen tot minimaal 31 meter. Daarnaast zal de voorgestelde stilstandvoorziening het aantal slachtoffers onder deze twee soorten reduceren. Wat resulteert in het volgende aantal te verwachten aanvaringslachtoffers, opgenomen in tabel 3. De toepassing van de specifieke stilstandvoorziening heeft tevens een positief effect op andere vogelsoorten bijvoorbeeld voor de kokmeeuw, waarbij het aantal slachtoffers gereduceerd wordt van 1-2 slachtoffer(s) naar minder dan 1 slachtoffer per jaar.

Tabel 3. Aanvaringslachtoffers onder kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw met en zonder stilstandvoorziening

Soort	Aantal slachtoffers zonder stilstandvoorziening	Aantal slachtoffers met stilstandvoorziening	1% mortaliteitsnorm
Kleine mantelmeeuw	12-13	6-7	68
Zilvermeeuw	6-7	4-5	33

Voor de kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw overschrijdt de cumulatieve sterfte reeds de 1%-mortaliteitsnorm van de Deltapopulatie. Vanwege dit gegeven is voor deze soorten een cumulatietoets gedaan, zie hiervoor paragraaf 2.5 van de Notitie. Het cumulatief aantal slachtoffers is geschat door het aantal verwachte slachtoffers van initiatieven binnen het Deltagebied te cumuleren. Als worstcase scenario is aangenomen dat alle slachtoffers adult zijn, aangezien sterfte van een adult een groter effect heeft op de populatie. Voor de kleine mantelmeeuw en zilvermeeuw zijn de gecumuleerde slachtofferaantallen nader onderzocht met een populatiemodel waarin de populatieontwikkelingen met en zonder extra sterfte vanwege de beschouwde windparken zijn gemodelleerd (Caswell 2000¹). Uit de cumulatieve toetsing met behulp van populatiemodellen blijkt dat de cumulatieve impact niet leidt tot overschrijding van de drempelwaarde voor beide soorten. Hierbij is getoetst ten opzichte van de drempelwaardes vastgesteld door het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (beleidskeuzes op basis van communicatie van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit in 2022, zoals beschreven in Potiek et al. 2022a² b³).

Vleermuizen

De jaarlijks voorspelde sterfte in het te realiseren windpark betreft circa twee slachtoffers per jaar verdeeld over de rosse vleermuis en de gewone dwergvleermuis. Voor de laatvlieger en ruige dwergvleermuis is slechts sprake van incidentele slachtoffers, oftewel minder dan een per jaar. Een effect op de staat van instandhouding van de betrokken populaties van de laatvlieger en de ruige dwergvleermuis is daarmee op voorhand uitgesloten.

Om te bepalen of sprake is van een mogelijk effect van het windpark op de populaties van de gewone dwergvleermuis en de rosse vleermuis, is gebruik gemaakt van de 1%-mortaliteitsnorm zoals deze ook voor vogels is toegepast (zie voorgaand). Deze norm is door de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State ook voor vleermuizen geaccepteerd⁴. Lokale populaties zijn bepaald door uit te gaan van referentiepopulaties als bepaald

¹https://www.researchgate.net/publication/257130215_Matrix_Population_Models_Construction_Analysis_and_Interpretation_Author_Ha_L_Caswell_2nd_ed_Sinauer_Associates_Sunderland_Massachusetts_2001_xxii722_pp_1_ISBN_0-87893-096-5_6495

² <https://www.noordzeeloket.nl/publish/pages/198642/acceptable-levels-of-impact.pdf>

³ <https://www.noordzeeloket.nl/publish/pages/198636/kec-4-0-cumulative-effects-birds-collisions.pdf>

⁴ Zie de uitspraak van de ABRvS van 18 februari 2015, zaaknummer 201402971 (ECLI:NL:RVS:2015:438).

door het European Topic Centre on Biological Diversity (Zoogdiervereniging VZZ, 2007) welke vervolgens zijn vertaald in een (mogelijk) aantal dieren dat zich in een cirkel met een zekere afstand van het projectgebied bevindt, het zogenaamde 'catchment area'.

De berekende slachtofferaantallen en de 1% natuurlijke sterfte in Windpark Haringvlietdam zijn voor de betreffende soorten vleermuizen samengevat weergegeven in onderstaande tabellen.

Tabel 4. Berekende sterfte en 1% mortaliteitsnorm voor de gewone dwergvleermuis en rosse vleermuis

Gewone dwergvleermuis	Aantal
Catchment area (km ²)	1.300
Aantal	15.600
Jaarlijkse sterfte (20%)	3.120
1%-Mortaliteitsnorm	31
Jaarlijkse maximale sterfte in windpark	1

Rosse vleermuis	Aantal
Catchment area (km ²)	1.300
Aantal	130
Jaarlijkse sterfte (44%)	57
1%-Mortaliteitsnorm	1
Jaarlijkse maximale sterfte in windpark	1

Gewone dwergvleermuis

Uit het bovenstaande blijkt dat voor de gewone dwergvleermuis de voorspelde jaarlijkse additionele sterfte als gevolg van de toekomstige turbines kleiner is dan de 1%-mortaliteitsnorm. In cumulatie met windinitiatieven binnen een straal van 30 km leidt het project tevens niet tot een overschrijding van de 1%-mortaliteitsnorm van de gewone dwergvleermuis. Het is uitgesloten dat de cumulatieve sterfte van gewone dwergvleermuis in de betrokken windinitiatieven binnen 30 km de staat van instandhouding in het geding brengt.

Rosse vleermuis

Voor de rosse vleermuis volgt uit voorgaande berekening dat de voorspelde jaarlijkse additionele sterfte als gevolg van de toekomstige turbines gelijk is aan de 1%-mortaliteitsnorm. Bij deze berekening is uitgegaan van de totale populatie binnen de 'catchment area'. In cumulatie met windinitiatieven binnen een straal van 30 km leidt het project tot een overschrijding van de 1%-mortaliteitsnorm van de rosse vleermuis. In de aanvraag is echter voldoende onderbouwd, dat het voor deze soort aannemelijk is dat een deel van de voorziene slachtoffers geen lokale individuen betreffen, maar een Oost-Europese oorsprong heeft. Op basis van onderzoek uitgevoerd in Duitsland is dat aantal op ongeveer een derde geschat (28%). Het European Topic Centre on Biological Diversity geeft voor enkele Oost-Europese landen binnen de EU weer hoe groot de populatie is. Voor bijvoorbeeld Polen is dit 50.000. Wanneer uitsluitend met dit aantal wordt gerekend, dan ligt de 1%-mortaliteitsnorm op 220 slachtoffers. Het verwachte aantal slachtoffers, zelfs in cumulatie, ligt daarmee ver onder de 1%-mortaliteitsnorm. Met voorgaande is in de aanvraag voldoende onderbouwd dat van een negatief effect op de staat van instandhouding op dit schaalniveau dan ook geen sprake zal zijn.

Concluderend

Gezien het vorenstaande, concluderen wij dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en

voldoende zijn om de staat van instandhouding van de betreffende 101 beschermde vogelsoorten en de vier vleermuissoorten, te waarborgen.

Belangenonderbouwing

De volgende wettelijke belangen als bedoeld in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, artikel 3.8, vijfde lid, aanhef onder b, van de Wnb zijn ten grondslag gelegd aan de aanvraag:

Vogels

- in het belang van de volksgezondheid of openbare veiligheid.

Vleermuizen

- in het belang van de volksgezondheid, de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten.

In de aanvraag wordt onderbouwd, dat het project bijdraagt aan de hiervoor genoemde wettelijke belangen. Het beperken van klimaatverandering en het vergroten van de elektriciteitsvoorzieningszekerheid zijn de belangrijkste belangen die met dit project gediend worden. Klimaatverandering wordt in grote mate beïnvloed door broeikasgassen als gevolg van verbranding van fossiele brandstoffen. Klimaatverandering heeft effecten op de openbare veiligheid, volksgezondheid, flora en fauna en de economie. Het beperken en vermijden van de uitstoot van broeikasgassen middels de inzet van duurzame energiebronnen zoals windenergie, levert een bijdrage aan het voorkomen van de negatieve invloeden gerelateerd aan broeikasgassen en klimaatverandering en dient aldus de hiervoor genoemde belangen.

Het opwekken van duurzame energie uit wind geeft dan ook concreet invulling aan een landelijke, provinciale en gemeentelijke opgave voor het realiseren van meer windenergie.

De motivering kan als volgt worden samengevat:

Volksgezondheid

Klimaatverandering is van invloed op de volksgezondheid. Deze invloed is overwegend negatief. Deze negatieve invloed is het gevolg van onder andere het frequenter optreden van weersextremen, de toename van het risico op overstroming en langere droogteperiodes. Daarmee zijn er diverse gevolgen voor de volksgezondheid, zoals bijvoorbeeld verandering van aanwezigheid van infectieziekten en het voorkomen weersextremen.

Openbare veiligheid

Klimaatverandering beïnvloedt het watersysteem. Dit leidt tot diverse bedreigingen voor de openbare veiligheid. De potentiële gevolgen zijn van invloed op veiligheid tegen overstromen, zoetwatervoorziening en de elektriciteitsvoorziening. Ten gevolge van klimaatverandering is sprake van zeespiegelstijging. Aangezien een groot gedeelte van Nederland gevoelig is voor overstromingen vanuit zee of rivieren, leiden de zeespiegelstijging en de verandering in piekafvoeren tot verhoogde risico's op overstromingen en daardoor is het een bedreiging voor de openbare veiligheid. Ook zorgt zeespiegelstijging en droogte voor een bedreiging van het beschikbare zoetwater.

Het realiseren van duurzame energie en vermindering van de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen is ook in het belang van de energievoorzieningszekerheid en met name van belang voor de openbare veiligheid en economie. Een stabiele elektriciteitsvoorziening is van belang vanwege de rol die het speelt in het functioneren van allerlei maatschappelijke voorzieningen en instellingen.

Op grond van de Europese richtlijn voor Hernieuwbare Energie geldt voor Nederland een taakstelling van 14% duurzame energie in 2020. Voor de periode daarna geldt een doelstelling op Europees niveau van 32%⁵. In de Klimaatwet is voor Nederland het streven vastgelegd om in 2030 en 2050 de emissies van broeikasgassen te reduceren tot 49% respectievelijk 95% ten opzichte van 1990⁶. Dit vereist het vervangen van de huidige opwekking van energie uit fossiele energiebronnen. Daarnaast is het streven vastgelegd om in 2050 de gehele elektriciteitsvoorziening op te wekken zonder emissie van broeikasgassen. Met de realisatie van het windpark wordt een bijdrage geleverd aan deze overgang en aan de energievoorzieningszekerheid van en het aandeel duurzame energie in Nederland. Het windpark levert hier een bijdrage aan, aangezien het vermogen van de windturbines waarschijnlijk tussen de 3 en 5 MW per turbine zal liggen. De locatie opgenomen in de provinciale beleids- en structuurvisies sinds 2011 en de Verordening Ruimte.⁷

Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten

De opwekking van hernieuwbare energie door middel van een windpark vindt plaats in het belang van het beperken van klimaatverandering, vermindering verbranding van fossiele brandstoffen en het vergroten van de energievoorzieningszekerheid. Zoals in de voorgaande paragrafen aangegeven zijn daarmee de belangen van openbare veiligheid, volksgezondheid, gewas, visserij en wateren, economie en flora en fauna gediend. Dit zijn daarmee tevens dwingende redenen van groot openbaar belang.

Conclusie

Gelet op het voorgaande zijn de hiervoor genoemde wettelijke belangen, opgenomen in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, sub 1° (*vogels*) en artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 3° (*vleermuizen*), voldoende onderbouwd om de negatieve effecten op de betrokken soorten, die als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

Het project is om diverse redenen locatiespecifiek. In september 2009 hebben diverse partijen, waaronder het Havenbedrijf Rotterdam en de gemeente Rotterdam, het convenant 'Realisatie Windenergie in de Rotterdamse haven' ondertekend⁸. In dat convenant is opgenomen dat de betrokken partijen zich inspannen voor een optimale benutting van de mogelijkheden om met behulp van windenergie duurzame energie op te wekken. De doelstelling is in de periode 2009-2020 locaties te realiseren met minimaal 150 MW aan extra opgesteld vermogen. Op 3 februari 2021 heeft het Havenbedrijf reeds toestemming verleend de bouwlocatie te benutten voor de bouw en exploitatie van windturbines.

De gezamenlijke provincies hebben in 2013 afspraken gemaakt met het Rijk over de verdeling per provincie van de Rijksdoelstelling van 6.000 MW windenergie op land in 2020. De provincie Zuid-Holland heeft een opgave van 735,5 MW opgesteld vermogen. Om te voldoen aan deze opgave, is het van belang dat alle geschikte locaties voor windenergie optimaal worden benut. Het realiseren van de windturbines op deze locatie is in lijn met de rijksdoelstellingen, De duurzaam opgewekte energie van de twee windturbines zal geheel benut worden voor het eigen productieproces van aanvrager Fresh Trading Manufacturing en een bijdrage leveren aan de ontlasting van het elektriciteitsnetwerk. Het realiseren van windturbines buiten de bestaande bedrijfslocatie is geen mogelijkheid en zoals hiervoor onder het kopje 'Belangenonderbouwing' opgenomen, valt de projectlocatie onder de locaties die zijn aangewezen voor de opwekking van windenergie.

⁵ <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/nl/sheet/70/hernieuwbare-energie>

⁶ <https://wetten.overheid.nl/BWBR0042394/2022-03-02>

⁷ Zie ook Kaart 16: Windenergie; <https://ruimtelijkeplannenzuidholland.nl/omgevingsbeleid/>.

⁸ <https://www.eneco.nl/over-ons/wat-we-doen/duurzame-bronnen/windpark-nieuwe-waterweg/~media/f522137bf97e4e29a712d876bcf8da2d.ashx/>

In de effectanalyse zijn tenslotte twee scenario's doorgerekend die feitelijk de uitersten weergeven van de gehanteerde bandbreedte voor wat betreft de afmetingen van de twee turbines:

- een ecologisch worst case-scenario met een tiplaaft van 31 m, een ashoogte van 87 en een rotordiameter van 112 m en;
- een scenario met een tiplaaft van 31 m, een ashoogte van 90 m en een rotordiameter van 118 m.

Deze alternatieven bleken niet onderscheidend voor wat betreft de effecten op vogels en vleermuizen (sterfte).

Tevens wordt een stilstandsvoorziening voor meeuwen ingezet, die wij ook in dit besluit hebben geborgd. Deze voorziening reduceert het aantal slachtoffers onder deze soorten aanzienlijk en andere soorten profiteren hiervan mee. Met de monitoringsverplichting wordt een 'vinger aan de pols' gehouden en is bijsturing mogelijk indien dat mocht blijken uit de monitoringsrapportages. Tevens geeft voorschrift .. de ruimte om innovaties toe te passen gedurende de looptijd van de ontheffing, wanneer uit wetenschappelijke onderzoeken blijkt dat met andere maatregelen betere resultaten kunnen worden bereikt ter verdere reductie van aanvaringslachtoffers. Gelet op het voorgaande, zijn wij van mening dat er geen andere bevredigende oplossingen voorhanden zijn.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing op grond van artikel 3.3, eerste lid en artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.